

VIVES

Briefings

7 oktober
2010

De uitgaven van de Vlaamse partijen voor de federale verkiezingen van 13 juni 2010

Bart Maddens, Gert-Jan Put en Ine Vanlangenakker

Bart.Maddens@soc.kuleuven.be

+32 16 323260 of +32 16 323250

Het Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving, Vives, heeft als missie een onafhankelijke denktank te zijn die via fundamenteel en toegepast onderzoek wil bijdragen tot het maatschappelijk debat inzake de economische en maatschappelijke ontwikkeling van regio's, in het bijzonder van Vlaanderen. VIVES is als onderzoekscentrum wetenschappelijk en juridisch geïntegreerd binnen de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen van de K.U.Leuven en werkt samen met research fellows uit andere faculteiten en universiteiten.

De uitgaven van de Vlaamse partijen voor de federale verkiezingen van 13 juni 2010

Bart Maddens, Gert-Jan Put, Ine Vanlangenakker ()*

Inleiding

De wetgeving inzake de beperking van de verkiezingsuitgaven legt zowel de politieke partijen als de individuele kandidaten de verplichting op om aangifte te doen van enerzijds de voor de verkiezingscampagne verrichte uitgaven en anderzijds de herkomst van de daartoe gebruikte middelen. Op basis van deze aangiften kan worden nagegaan of de partijen en de kandidaten zich hebben gehouden aan de wettelijk voorgeschreven uitgavenplafonds. De aangiften kunnen vanaf de 75^e dag na de verkiezingen gedurende 15 dagen worden ingekeken door de kiezers van de betrokken kieskring.

Gebruik makend van dit wettelijk inzagerecht registreerden onderzoekers van het Centrum voor Politicologie (KUL) de aangifteformulieren van de zeven grootste Vlaamse partijen¹ en al hun kandidaten voor zowel de Kamer- als de Senaatsverkiezing. Op basis daarvan kan per partij worden berekend wat de totale gedeclareerde kostprijs was van de campagne. Daarnaast kan ook worden nagegaan met welke middelen de campagne werd gefinancierd.

De lijsten van de zeven grootste Vlaamse partijen telden in totaal 1386 plaatsen, waarvan 1113 voor de verkiezingen van de Kamer en 273 voor de Senaat. Er waren in totaal 11 meervoudige kandidaten : sommige kandidaten waren zowel effectief kandidaat als kandidaat-opvolger.² Rekening houdend daarmee blijven er nog 1364 individuele kandidaten over. Slechts 48 kandidaten (3,5%) voldeden niet aan de wettelijke verplichting om een aangifte in te dienen. De hierna gerapporteerde onderzoeksresultaten betreffen enkel de 1327 kandidaten die een aangifte hebben ingediend, tenzij anders vermeld.

I. De uitgaven van de partijen en de kandidaten

De campagne kostte in totaal 13.757.522 Euro (tabel I, derde kolom).

CD&V heeft de hoogste totale uitgave (3.067.275 Euro), maar de partij wordt op de voet gevolgd door Open-VLD (2.933.600 Euro). Op enige afstand volgen SP.A (2.270.387 Euro) en Vlaams Belang (2.063.608 Euro). Op de vijfde plaats staat N-VA met een totale uitgave van 1.686.641 Euro. Groen! (1.010.252 Euro) en LDD (725.759 Euro) zijn de partijen met de laagste uitgaven.

Die totale uitgaven zijn de optelsom van de uitgaven van de partij (eerste kolom in tabel I) en de totale uitgaven van de kandidaten (tweede kolom in tabel I). De uitgaven van de partij zelf komen telkens heel dicht in de buurt van het maximumbedrag van 1 miljoen Euro. De enige uitzondering is LDD waarvan de partij-uitgaven slechts 607.850 Euro bedragen. 46,4% van de totale uitgaven werden verricht door de partij, 53,6% door de individuele kandidaten.

¹ In alfabetische volgorde gaat het dus om: CD&V, Groen!, Lijst Dedecker, N-VA, Open VLD, SP.A-Spirit en Vlaams Belang.

² Het is onmogelijk om zich tegelijk kandidaat te stellen voor beide wetgevende kamers.

() Centrum voor Politicologie K.U.Leuven. Onderzoek gefinancierd door De Tijd*

Tabel I: Uitgaven van de partijen en de kandidaten, uitgave per stem

	Partij	Kandidaten	Totaal	Uitgave per stem
CD&V	999.662,89	2.067.612,14	3.067.275,03	2,26
Groen!	968.681,87	41.570,51	1.010.252,38	1,87
LDD	607.850,15	117.908,59	725.758,74	2,58
N-VA	948.400,75	738.239,88	1.686.640,63	0,70
Open-VLD	985.828,47	1.947.771,60	2.933.600,07	2,67
SP.A	948.383,43	1.322.003,17	2.270.386,60	1,87
Vlaams Belang	929.118,17	1.134.490,04	2.063.608,21	2,06
Totaal	6.387.925,73	7.369.595,93	13.757.521,66	1,74

Als we de totale uitgaven van de partijen relateren aan het aantal behaalde stemmen (voor Kamer en Senaat samen), dan blijkt vooral dat de N-VA-stemmen uiterst 'goedkoop' waren (Tabel I, laatste kolom). De N-VA betaalde slechts 0,7 Euro per stem. Aan het andere uiterste staan Open-VLD (2,67 Euro) en LDD (2,58 Euro) die relatief veel betaalden per stem. Daarna volgen CD&V (2,26) en Vlaams Belang (2,06). Gemiddeld kostte een stem 1,74 Euro.

In totaal mochten de partijen en kandidaten 20,5 miljoen Euro uitgeven voor de verkiezingen³. Van dit theoretisch besteedbare bedrag werd ongeveer twee derden (66,9%) ook effectief uitgegeven (tabel II, laatste kolom). Maar dit percentage verschilt sterk tussen de partijen. Met 89,1% benadert Open-VLD het plafond het dichtst. CD&V (83,2%) en SP.A (75,7%) hebben al een iets grotere marge. N-VA (64,7%) en Vlaams Belang (63,2%) zouden in principe een beduidend duurdere campagne kunnen voeren. En dat geldt a fortiori voor Groen! (41,8%) en LDD (31,7%) die nog niet de helft uitgeven van wat wettelijk is toegestaan.

Tabel II: Door de partijen en de kandidaten besteedbare bedrag, procent effectief besteed daarvan

	PARTIJEN		KANDIDATEN		PARTIJEN + KANDIDATEN	
	Besteedbaar	% besteed	Besteedbaar	% besteed	Besteedbaar	% besteed
CD&V	1.000.000	99,9	2.684.639	77,0	3.684.639	83,2
Groen!	1.000.000	96,9	1.418.496	2,9	2.418.496	41,8
LDD	1.000.000	60,7	1.292.415	9,1	2.292.415	31,7
N-VA	1.000.000	94,8	1.606.538	45,6	2.606.538	64,7
Open-VLD	1.000.000	98,6	2.292.120	85,0	3.292.120	89,1
SP.A	1.000.000	94,8	2.001.100	66,1	3.001.100	75,7
Vlaams Belang	1.000.000	92,9	2.267.772	50,0	3.267.772	63,2
Totaal	7.000.000	91,3	13.563.080	54,3	20.563.080	66,9

Wie kandidaat is voor de Senaat geeft gemiddeld twee keer zoveel uit als wie kandidaat is voor de Kamer. (tabel III). Dat komt natuurlijk omdat de kandidaat-Senatoren in heel Vlaanderen campagne

³ Voor de partijen zelf bedraagt het plafond, zoals al gezegd, 1.000.000 Euro per partij. Voor de kandidaten hangt het bedrag af van de plaats op de lijst. Een beperkt aantal kandidaten mag het maximumbedrag uitgeven, dat afhangt van de grootte van de kieskring. Voor de Kamerverkiezingen mogen de overige effectieve kandidaten en de eerste opvolger 5.000 Euro uitgeven, en de overige opvolgers 2.500 Euro. Voor de Senaatsverkiezing worden die bedragen verdubbeld tot respectievelijk 10.000 en 5.000 Euro. Bij de berekening van het totale besteedbare bedrag worden ook de maximumbedragen meegeteld van de kandidaten die geen aangifte hebben ingediend. Bij de berekening van het percentage effectief besteede middelen gaan we er dan van uit dat deze kandidaten geen uitgaven hebben gedaan.

voeren en daardoor ook een beduidend hoger bedrag mogen uitgeven. Bij een kandidaat-Senator bedraagt de gemiddelde uitgave 9.092 Euro, tegenover 4.708 Euro bij een kandidaat-Kamerlid. Dit verschil vinden we bij elke partij terug, behalve bij LDD waar de kandidaat-Senatoren minder uitgaven dan de kandidaat-Kamerleden.

Tabel III : Gemiddelde totale uitgave per kandidaat (effectief en opvolger), voor Kamer en Senaat

	Kamer	Senaat
CD&V	8.898,59	17.421,35
Groen!	153,53	439,96
LDD	912,48	198,36
N-VA	3.066,43	6.427,62
Open-VLD	8.341,68	15.934,46
SP.A	5.873,40	9.952,13
Vlaams Belang	4.957,28	9.894,89
Totaal	4.707,64	9.092,34

De top tien van de kandidaten met de hoogste totale individuele uitgave (tabel IV) bevat logischerwijze uitsluitend kandidaten voor de Senaat. Het zijn politici van uiteenlopende traditionele partijen die hier komen bovendrijven. De kandidaten helemaal bovenaan komen dicht in de buurt van het uitgavenplafond van 80.277 Euro voor de Senaat. Sabine De Bethune van CD&V (met 80.213 Euro) wordt onmiddellijk gevolgd door Johan Vande Lanotte van SP.A (79.604 Euro) en Nele Lijnen van Open-VLD (79.593 Euro). De lijst bevat vier kandidaten voor Open VLD, vier voor CD&V en twee voor SP.A. In tegenstelling tot vorige verkiezingen gaat het hier niet om de echte boegbeelden van de partijen (met uitzondering van Alexander De Croo op de tiende plaats).

Tabel IV: Top tien van de kandidaten met de hoogste totale uitgave

	Naam	Partij	Kandidaat voor	Totale uitgave	Verkozen?
1.	Sabine De Bethune	CD&V	Senaat	80.212,99	Ja
2.	Johan Vande Lanotte	SP.A	Senaat	79.604,36	Ja
3.	Nele Lijnen	Open-VLD	Senaat	79.592,79	Ja
4.	Rik Daems	Open-VLD	Senaat	78.450,01	Ja
5.	Katia della Faille	Open-VLD	Senaat	75.321,38	Neen
6.	Els Schelfhout	CD&V	Senaat	73.163,80	Neen
7.	Wouter Beke	CD&V	Senaat	72.974,44	Ja
8.	Hugo Vandenberghe	CD&V	Senaat	71.491,14	Neen
9.	Bert Anciaux	SP.A	Senaat	71.226,90	Ja
10.	Alexander De Croo	Open-VLD	Senaat	70.346,29	Ja

II. De evolutie van de uitgaven 1991-2010

We beschikken over officiële gegevens inzake de uitgaven van de partijen en de kandidaten voor alle federale en regionale verkiezingen sinds 1991, toen de betrokken wetgeving voor het eerst werd toegepast⁴. In Tabel V wordt per verkiezingsdag en per partij een overzicht gegeven van de totale uitgaven van partij en kandidaten samen, uitgedrukt in Euro en prijzen van juni 2010.

Het is echter duidelijk dat de zeven verkiezingsdagen waarop deze gegevens betrekking hebben, niet zonder meer met elkaar kunnen worden vergeleken. Op de eerste plaats dient rekening te worden gehouden met de wijzigingen die de wetgeving inzake de verkiezingsuitgaven tijdens de voorbije achttien jaar heeft ondergaan. Belangrijk daarbij is vooral dat het maximumbedrag voor de partijen in 1993 werd teruggebracht van 50 miljoen BEF naar 45 miljoen BEF en in 1998 naar 40 miljoen BEF. Bij de invoering van de euro werd het maximumbedrag vastgelegd op 1.000.000 Euro. Daarnaast varieert ook het aantal verkiezingen per verkiezingsdag, zoals aangegeven in de tabel. De verkiezingen die wat dat betreft helemaal vergelijkbaar zijn, zijn die van 2004 en 2009 en die van 2003, 2007 en 2010.

Tabel V : De uitgaven van partijen en kandidaten samen in 1991, 1995, 1999, 2003, 2007, 2009 en 2010

	1991 Kamer Senaat Provincie	1995 Kamer Senaat Br.H.Raad VI.Parl.	1999 ⁵ Kamer Senaat Br.H.Raad VI.Parl. Eur.Parl.	2003 Kamer Senaat	2004 VI.Parl. Br.H.Raad Eur.Parl.	2007 Kamer Senaat	2009 VI.Parl. Br.H.Raad Eur.Parl.	2010 Kamer Senaat
Agalev/ Groen!	224.580	468.427	1.078.901	1.108.803	474.024	952.012	1.118.172	1.010.252
CVP/ CD&V/ CD&V-N-VA	6.142.201	5.657.254	5.191.466	3.371.408	3.518.593	3.411.127	3.122.792	3.067.275
VU/N-VA	2.813.584	2.066.434	2.027.870	1.423.422			1.533.944	1.686.641
PVV/ VLD/ Open VLD	5.157.668	5.905.370	4.489.735	3.402.862	3.471.856	3.530.834	3.050.164	2.933.600
Vlaams Blok / Vlaams Belang	712.455	1.908.017	2.648.996	2.205.312	2.355.033	2.083.293	2.504.349	2.063.608
SP/SP.A-Spirit	4.959.549	3.650.735	3.464.760	2.829.620	3.126.134	2.875.406	2.789.477	2.270.387
LDD						546.650	986.152	725.759
SLP							687.556	
Totaal	20.010.038	19.656.236	18.901.729	14.341.427	12.945.641	13.399.322	15.792.606	13.757.522

In 2010 waren de verkiezingen beduidend goedkoper dan in 2009 (-2.035.084 Euro) en iets duurder dan de vergelijkbare verkiezingen van 2007 (+358.200 Euro) (zie ook grafiek I, bovenste curve).

Ten opzichte van 2009 is er bij elke partij een daling, op de N-VA (+152.697 Euro) na. Die daling is voornamelijk toe te schrijven aan het kleinere aantal kandidaten bij federale verkiezingen. Daarnaast is de daling van het totaalbedrag ook te wijten aan het feit dat er in 2010 één significante partij minder was (namelijk SLP dat in 2009 nog 687.556 Euro uitgaf).

Ook ten opzichte van de (vergelijkbare) verkiezingen van 2007 is er bij de meeste partijen een daling. Uitzonderingen zijn Groen ! (+58.240 Euro) en LDD (+179.109 Euro). Dat de totale kostprijs hoger was in 2010 dan in 2007 komt vooral doordat N-VA in 2007 niet als aparte partij opkwam.

⁴ Bron : Verslagen van de Parlementaire Controlemcommissie, met uitzondering van de verkiezingen van 2007, 2009 en 2010: op basis van de aangiften van verkiezingsuitgaven.

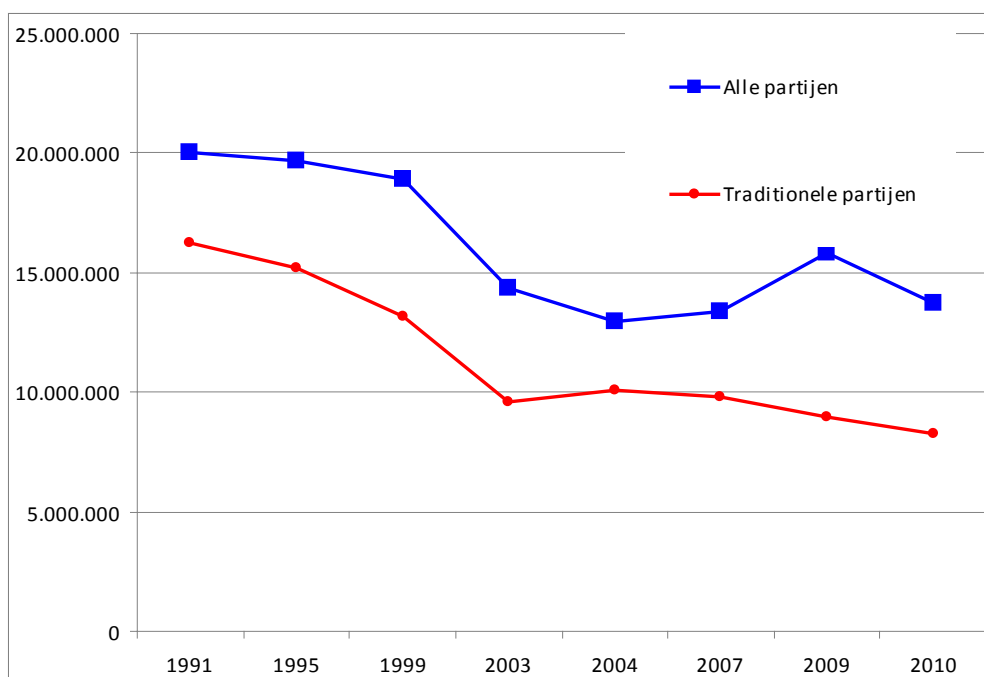
⁵ De individuele uitgaven van de kartellijsten VLD-VU-O en SP!Aga bij de verkiezingen voor de Brusselse Hoofdstedelijke Raad zijn niet meegeteld in de totalen voor de respectievelijke kartelpartners, maar wel in het algemene totaal.

De evolutie van de totale uitgaven wordt in grote mate bepaald door het aantal partijen dat aan de verkiezingen deelneemt. We kunnen daarvan abstractie maken door enkel te kijken naar de drie traditionele partijen (onderste curve in grafiek I), dan zien we dat er zich vanaf het begin van de jaren negentig een duidelijk dalende trend aftekent, met een lichte opvering in 2004. In 1991 gaven de drie traditionele partijen nog 16,3 miljoen Euro uit, vandaag is dat teruggevallen tot 8,3 miljoen. Het aandeel van de drie traditionele partijen in de totale verkiezingsuitgaven is gedaald van 81,3%, in 1991 tot slechts 60,1% in 2010. Die dalende tendens tekent zich in de drie traditionele partijen af. Zowel voor CD&V, VLD als SP.A bereikten de verkiezingsuitgaven in 2010 een historisch dieptepunt (zie ook grafiek II).

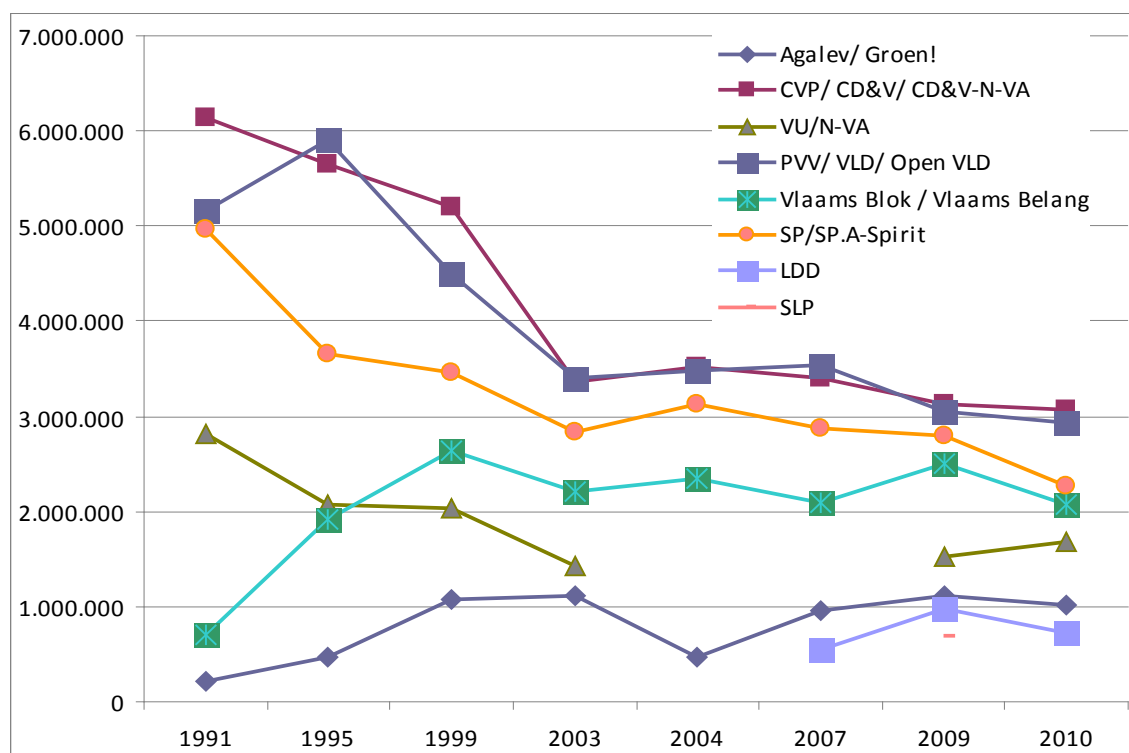
Bij de niet-traditionele partijen is het patroon wisselvalliger. Bij Agalev/Groen! zijn de campagnes beduidend duurder geworden in de jaren negentig, maar in 2004 vielen de uitgaven sterk terug na de zware nederlaag in 2003, om vanaf 2007 opnieuw te stijgen naar het niveau van 1999. Ook bij Vlaams Blok/Belang is er een sterke groei tot 1999 en nadien een stabilisering op een iets lager niveau. Bij de VU was er een sterke daling in de jaren negentig. De N-VA-uitgaven stijgen licht sinds 2003, maar de partij haalt bij lange na niet het uitgavenniveau van de VU in het begin van de jaren negentig. Bij LDD verdubbelden de uitgaven in 2009, om relatief sterk terug te vallen in 2010.

PVV/Open VLD en CVP/CD&V zijn bij elke verkiezingen aan elkaar gewaagd wat de uitgaven betreft. De socialistische partij komt altijd op de derde plaats, en wordt sinds de verkiezingen van 1999 redelijk dicht op de hielen gezeten door het Vlaams Blok/Belang.

Grafiek I: De uitgaven van partijen en kandidaten samen in 1991, 1995, 1999, 2003, 2004, 2007, 2009 en 2010 :

Grafiek II : De uitgaven van partijen en kandidaten samen in 1991, 1995, 1999, 2003, 2004, 2007, 2009, 2010 :

III. De herkomst van de middelen

Zowel de kandidaten als de partijen dienen ook een aangifte te doen van de herkomst van de middelen waarmee de verkiezingsuitgaven werden betaald. Daarbij wordt telkens een onderscheid gemaakt tussen een aantal rubrieken, die we hieronder voor de duidelijkheid tot een beperkter aantal reduceren.

Voor wat de *partijen* betreft kunnen we een onderscheid maken tussen (1) de geldmiddelen afkomstig van het eigen patrimonium van de partij⁶, (2) de giften van natuurlijke personen⁷, (3) tegemoetkomingen van de componenten van een partij⁸ en (4) andere⁹. De partijen vermelden als herkomst van de middelen bijna uitsluitend het eigen patrimonium van de partij (tabel VI). Inkomsten uit giften worden nauwelijks vermeld, maar wellicht gaan de partijen ervan uit dat het hier enkel gaat om specifieke giften voor de campagne, terwijl giften buiten de context van de campagne deel uitmaken van het eigen patrimonium. Een paar partijen (CD&V, LDD en N-VA) vermelden daarnaast een relatief beperkt bedrag afkomstig van de componenten van de partij. Dit kan gaan om bedragen afkomstig van de parlementsfracties of van de provinciale partijafdelingen.

Tabel VI : Herkomst van de middelen van de partijen, in absolute cijfers.

	Eigen Patrimonium	Giften	Tegemoet- koming Componenten	Andere	Totaal
CD&V	916.639,33	0	83.023,56	0	999.662,89
Groen!	965.921,37	2760,5	0	0	968.681,87
LDD	606.074,71	0	1775,44	0	607.850,15
N-VA	943.083,31	0	5.317,44	0	948.400,75
Open VLD	985.828,47	0	0	0	985.828,47
SP.A	948.383,43	0	0	0	948.383,43
Vlaams Belang	928.956,74	161,43	0	0	929.118,17
TOTAAL	6.294.887,36	2921,93	90.116,44	0	6.387.925,73

Voor wat de *kandidaten*¹⁰ betreft (tabel VII) kunnen we eveneens een onderscheid maken tussen (1) de geldmiddelen afkomstig van het eigen patrimonium van de kandidaat¹¹, (2) de giften van natuurlijke personen¹², (3) tegemoetkomingen van de partij of de lijst¹³ en (4) andere¹⁴.

⁶ Rubriek 1 Geldmiddelen afkomstig van het eigen patrimonium van de partij.

⁷ Rubriek 2 Giften in contant geld van natuurlijke personen (a) te registreren giften ten belope van minder dan 125 euro per schenker (b) niet te registreren giften ten belope van 125 euro of meer per schenker ; Rubriek 3 Tegenwaarde van giften in natura van natuurlijke personen (a) te registreren tegenwaarde ten belope van 125 euro of meer per schenker (b) niet te registreren tegenwaarde ten belope van minder dan 125 euro per schenker ; Rubriek 4 Tegenwaarde van met giften gelijkgestelde prestaties of diensten van natuurlijke personen (a) te registreren tegenwaarde ten belope van 125 euro of meer per schenker (b) niet te registreren tegenwaarde ten belope van minder dan 125 euro per schenker.

⁸ Rubriek 5 Financiële tegemoetkoming van de componenten van de politieke partij ; Rubriek 6 Tegenwaarde van giften in natura van de componenten van de politieke partij ; Rubriek 7 Tegenwaarde van met giften gelijkgestelde prestaties of diensten van de componenten van de politieke partij.

⁹ Rubriek 8 Andere.

¹⁰ Het gedeclareerde herkomst van de middelen van de kandidaten betreft enkel de uitgaven voor eigen rekening en niet de uitgaven die onder de 25%/10%-regel vallen.

¹¹ Rubriek 1 Geldmiddelen afkomstig van het eigen patrimonium van de kandidaat.

¹² Rubriek 2 Giften in contant geld van natuurlijke personen (a) te registreren giften ten belope van 125 euro of meer per schenker (b) niet te registreren giften ten belope van minder dan 125 euro per schenker ; Rubriek 3 Tegenwaarde van giften in natura van natuurlijke personen (a) te registreren tegenwaarde ten belope van 125 euro of meer per schenker (b) niet te registreren tegenwaarde ten belope van minder dan 125 euro per schenker ; Rubriek 4 Tegenwaarde van met giften gelijkgestelde prestaties of diensten van natuurlijke personen (a) te registreren tegenwaarde ten belope van 125 euro of meer per schenker (b) niet te registreren tegenwaarde ten belope van minder dan 125 euro per schenker.

Tabel VII: Herkomst van de middelen van de kandidaten, in absolute cijfers en procenten

Absolute cijfers

	Eigen Patrimonium	Giften	Tegemoet- koming Partij	Andere	Totaal
CD&V	828.780,04	22.014,10	1.209.642,76	0	2.060.436,90
Groen!	33.144,13	0	219,04	0	33.363,17
LDD	93.420,24	336,46	16.990,70	0	110.747,40
N-VA	189.647,81	2240,00	541.991,09	0	733.878,90
Open VLD	593.883,61	19.500,66	1.337.496,48	0	1.950.880,75
SP.A	71.789,02	625,48	1.220.066,44	0	1.292.480,94
Vlaams Belang	107.952,78	8.159,16	1.008.175,32	246,5	1.124.533,76
TOTAAL	1.918.617,63	52.875,86	5.334.581,83	246,5	7.306.321,82

Procenten

	Eigen Patrimonium	Giften	Tegemoet- koming Partij	Andere	Totaal
CD&V	40,2	1,1	58,7	0,0	100,00
Groen!	99,3	0,0	0,7	0,0	100,00
LDD	84,4	0,3	15,3	0,0	100,00
N-VA	25,8	0,3	73,9	0,0	100,00
Open VLD	30,4	1,0	68,6	0,0	100,00
SP.A	5,6	0,0	94,4	0,0	100,00
Vlaams Belang	9,6	0,7	89,7	0,0	100,00
TOTAAL	26,3	0,7	73,0	0,0	100,00

De individuele campagnes worden slechts voor 0,7% met giften gefinancierd. Dit procent is zelfs nog lager dan in 2009 (2,3%). Dat percentage is het hoogst bij CD&V (1,1%), Open-VLD (1%) en Vlaams Belang (0,7%). Er zijn slechts 27 kandidaten die een bedrag aan giften declareren. In totaal gaat het om 52.875,86 Euro, dit is gemiddeld 1.958,37 Euro per ontvanger. Van het totale bedrag aan individuele giften gaat 41,6 % naar CD&V-ers en 36,9% naar Open VLD-ers.

Gemiddeld betalen de kandidaten ongeveer één vierde (26,3%) van hun uitgaven zelf, terwijl bijna drie vierden (73%) door de partij wordt 'gesponsord'. Maar deze percentages verschillen sterk van partij tot partij. Bij SP.A en Vlaams Belang worden de individuele campagnes bijna helemaal (voor respectievelijk 94,4% en 89,7%) door de partij betaald. Bij Groen! betalen de kandidaten alles zelf, maar dit is niet zo relevant aangezien die individuele uitgaven verwaarloosbaar klein zijn. De eigen inbreng van de kandidaten is ook opmerkelijk hoog bij LDD (84,4%), net zoals in 2007 en 2009. Ook bij CD&V is die eigen bijdrage (40,2%) een stuk hoger dan het gemiddelde.

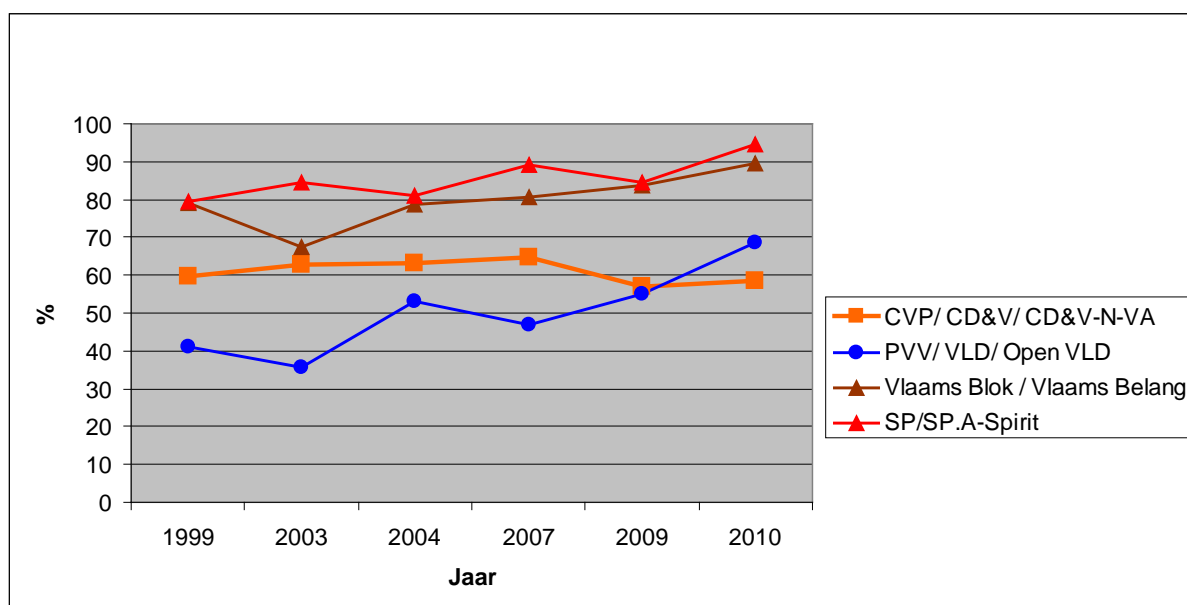
¹³ Rubriek 5 Financiële tegemoetkoming van de politieke partij of de lijst in naam waarvan de kandidaat opkomt in die hoedanigheid om die partij of lijst te vertegenwoordigen, of van andere kandidaten van die partij of lijst in het kader van een gemeenschappelijke campagne ; Rubriek 6 Tegenwaarde van giften in natura van de politieke partij of de lijst in naam waarvan de kandidaat opkomt in die hoedanigheid om die partij of lijst te vertegenwoordigen, of van andere kandidaten van die partij of lijst in het kader van een gemeenschappelijke campagne de politieke partij of de lijst in naam waarvan de kandidaat opkomt in die hoedanigheid om die partij of lijst te vertegenwoordigen, of van andere kandidaten van die partij of lijst in het kader van een gemeenschappelijke campagne ; Rubriek 7 : Tegenwaarde van met giften gelijkgestelde prestaties of diensten van de politieke partij of de lijst in naam waarvan de kandidaat opkomt in die hoedanigheid om die partij of lijst te vertegenwoordigen, of van andere kandidaten van die partij of lijst in het kader van een gemeenschappelijke campagne.

¹⁴ Rubriek 8 Andere.

Bij de Open-VLD wordt 30,4% van de individuele uitgaven door de kandidaten zelf betaald, en 68,6% door de partij. Daarmee benadert Open VLD dicht het gemiddelde patroon, terwijl die partij vroeger juist opviel door een zeer hoge inbreng van de kandidaten. In 1999 werden de individuele VLD-campagnes voor slechts 41,2% door de partij gesponsord, een percentage dat geleidelijk is opgelopen tot 68,6% vandaag (zie ook grafiek III). De eigen inbreng van de VLD-kandidaten is in die periode teruggelopen van 55,6% tot 30,4%. In 2010 is de sponsoring door de partij voor het eerst hoger bij VLD dan bij CD&V. Het 'liberale' financieringspatroon (met een grote inbreng van de kandidaten zelf) werd sinds 2007 overgenomen door LDD.

Over het algemeen zien we dat de individuele uitgaven van de kandidaten steeds meer door de partij worden betaald. In 1999 werden de individuele campagnes in totaal voor slechts 62,5% door de partij betaald, in 2010 is dat percentage al opgelopen tot 73%¹⁵. Deze trend tekent zich niet alleen af bij VLD, maar ook bij SP.A en Vlaams Belang. Enkel bij CD&V is er geen lange termijn-stijging van de sponsoring door de partij (grafiek III).

Grafiek III: Percentage van de individuele campagne-uitgaven betaald met partijmiddelen

Wie kandidaat is voor de Senaat betaalt voor de campagne gemiddeld 2.167 Euro uit eigen middelen (tabel VIII). Die individuele kostprijs loopt vooral hoog op bij VLD (3.196 Euro) en CD&V (7.585,7 Euro), twee partijen met een vrij hoog uitgavenniveau en een lager dan gemiddelde sponsoring door de partij. De gemiddelde persoonlijke kostprijs is een stuk lager voor de Kamer (1.273 Euro), maar ook hier schiet het bedrag de hoogte in bij CD&V (3.416 Euro) en Open-VLD (2.951 Euro).

¹⁵ Karolien Weekers en Bart Maddens, Het geld van de partijen. Leuven, Acco, 2009, p.78.

Tabel VIII : De gemiddelde uitgave per kandidaat (effectief en opvolger)
afkomstig uit eigen middelen, voor het Vlaams, Europees en Brussels parlement;

	Kamer	Senaat
CD&V	3.416,27	7.585,70
Groen!	100,54	439,96
LDD	720,62	169,32
N-VA	810,01	1.560,40
Open VLD	2.951,09	3.196,42
SP.A	309,07	580,70
Vlaams Belang	505,00	802,12
Totaal	1.273,31	2.167,60

Rekening houdend met dit hoge gemiddelde bij CD&V wekt het weinig verwondering dat de top tien van de kandidaten met de hoogste uitgaven met eigen middelen (tabel IX) bijna uitsluitend uit CD&V-ers bestaat. De lijst wordt aangevoerd door Wouter Beke (45.615 Euro), Hugo Vandenberghe (44.714 Euro) en Els Schelfhout (43.905 Euro). Pas op de tiende plaats vinden we een kandidaat van een andere partij : Maggie de Block van Open-VLD met 24.222 Euro, dat is al maar de helft van wat Wouter Beke heeft geïnvesteerd. Ook deze lijst bevat niet zozeer de echte boegbeelden van de partijen maar eerder de subtoppers.

Tabel IX : Top tien van de kandidaten met de hoogste uitgaven met eigen middelen

	Naam	Partij	Kandidaat voor	Uitgaven met eigen middelen	Verkozen?
1.	Wouter Beke	CD&V	Senaat	45.615,44	Ja
2.	Hugo Vandenberghe	CD&V	Senaat	44.714,14	Neen
3.	Els Schelfhout	CD&V	Senaat	43.904,80	Neen
4.	Hendrik Bogaert	CD&V	Kamer	40.265,00	Ja
5.	Bart Coopman	CD&V	Kamer	39.678,42	Neen
6.	Etienne Schouppe	CD&V	Senaat	37.673,25	Neen
7.	Rik Torfs	CD&V	Senaat	36.358,72	Ja
8.	Michel Doomst	CD&V	Kamer	32.428,91	Neen
9.	Nathalie Muylle	CD&V	Kamer	28.340,79	Ja
10.	Maggie De Block	Open VLD	Kamer	24.221,92	Ja

Op basis van de gegevens over de inkomsten van de kandidaten kunnen we een schatting maken van de werkelijke kostprijs van de campagne voor de partij en haar componenten en afdelingen. Deze stemt overeen met de kostprijs van de partijcampagne (zie hoger) plus het aandeel van de individuele uitgaven gefinancierd door de uiteenlopende geledingen van de partij.

Tabel X : De totale kostprijs van de campagne voor de partij (partijuitgaven plus financiële transfers naar kandidaten),
aandeel van de partijuitgaven in de totale uitgaven

	Partij-uitgaven	Financiële transfers naar kandidaten	Totaal PARTIJ
CD&V	999.662,89	1.209.642,76	2.209.305,65
Groen!	968.681,87	219,04	968.900,91
LDD	607.850,15	16.990,70	624.840,85
N-VA	948.400,75	541.991,09	1.490.391,84
Open-VLD	985.828,47	1.337.496,48	2.323.324,95
SP.A	948.383,43	1.220.066,44	2.168.449,87
Vlaams Belang	929.118,17	1.008.175,32	1.937.293,49
Totaal	6.387.925,73	5.334.581,83	11.722.507,56

Als we de eigen uitgaven van de partij en de financiële transfers van de partij naar de kandidaten optellen, dan blijkt dat de campagne van Open-VLD iets duurder was voor de partij (2.323.325 Euro) dan de campagne van CD&V (2.209.306 Euro). Zowel SP.A als Vlaams Belang sluiten nu vrij dicht aan bij die twee toppers (met respectievelijk 2.168.450 Euro en 1.937.293 Euro). Dat komt omdat die partijen naast de partij-campagne ook het overgrote deel van de individuele campagnes hebben betaald.

IV. Belangrijkste resultaten

(1) De campagne kostte in totaal 13.757.522 Euro. CD&V heeft de hoogste totale uitgave (3.067.275 Euro), maar de partij wordt op de voet gevolgd door Open-VLD (2.933.600 Euro). Op enige afstand volgen SP.A (2.270.387 Euro) en Vlaams Belang (2.063.608 Euro). Op de vijfde plaats staat N-VA met een totale uitgave van 1.686.641 Euro). Groen! (1.010.252 Euro) en LDD (725.759 Euro) zijn de partijen met de laagste uitgaven.

(2) Als we de totale uitgaven van de partijen relateren aan het aantal behaalde stemmen (voor Kamer en Senaat samen), dan blijkt vooral dat de N-VA-stemmen uiterst 'goedkoop' waren. De N-VA betaalde slechts 0,7 Euro per stem. Aan het andere uiterste staan Open-VLD (2,67 Euro) en LDD (2,58 Euro) die relatief veel betaalden per stem. Daarna volgen CD&V (2,26) en Vlaams Belang (2,06). Gemiddeld kostte een stem 1,74 Euro.

(3) In 2010 waren de verkiezingen beduidend goedkoper dan in 2009 (-2.035.084 Euro) en iets duurder dan de vergelijkbare verkiezingen van 2007 (358.200 Euro). Ten opzichte van 2009 is er bij elke partij een daling, op de N-VA (+152.697 Euro) na. Ook ten opzichte van de (vergelijkbare) verkiezingen van 2007 is er bij de meeste partijen een daling. Uitzonderingen zijn Groen ! (+58.240 Euro) en LDD (+179.109 Euro). Dat de totale kostprijs hoger was in 2010 dan in 2007 komt vooral doordat N-VA in 2007 niet als aparte partij opkwam.

(4) Sinds 1991 vertoont de totale kostprijs van de campagne bij de drie traditionele partijen een duidelijk dalende tendens, met een lichte opvering in 2004. In 1991 gaven de drie traditionele partijen nog 16,3 miljoen Euro uit, vandaag is dat teruggefallen tot 8,3 miljoen. Het aandeel van de drie traditionele partijen in de totale verkiezingsuitgaven is gedaald van 81,3%, in 1991 tot slechts 60,1% in 2010. Zowel voor CD&V, VLD als SP.A bereikten de verkiezingsuitgaven in 2010 een historisch dieptepunt.

(5) PVV/Open VLD en CVP/CD&V zijn bij elke verkiezingen aan elkaar gewaagd wat de uitgaven betreft. De socialistische partij komt altijd op de derde plaats, en wordt sinds de verkiezingen van 1999 redelijk dicht op de hielen gezeten door het Vlaams Blok/Belang.

(6) Gemiddeld betalen de kandidaten ongeveer één vierde (26,3%) van hun uitgaven zelf, terwijl bijna drie vierden (73%) door de partij wordt 'gesponsord'. Over het algemeen zien we dat de individuele uitgaven van de kandidaten steeds meer door de partij wordt betaald. In 1999 werden de individuele campagnes nog slechts voor 62,5% door de partij betaald, in 2010 is dat percentage al opgelopen tot 73%. Bij SP.A en Vlaams Belang worden de individuele campagne het meest (voor respectievelijk 94,4% en 89,7%) door de partij gefinancierd. In 2003 viel Open-VLD nog op door een zeer hoge inbreng van de kandidaten zelf, maar sindsdien is die verhouding omgedraaid en benaderen de VLD-percentages het gemiddelde.